

Sastanak na vrhu EU-a i zapadnog Balkana

Izjava iz Bruxellesa, 13. prosinca 2023.

Mi, čelnici i čelnice Europske unije (EU) i njezinih država članica, uz savjetovanje s čelnicima sa zapadnog Balkana i u prisutnosti regionalnih i međunarodnih dionika, danas smo zaključili sljedeće:

1. U sve složenijem geostrateškom okruženju, kojim dominira **agresivni rat Rusije protiv Ukrajine** i koje je znatno obilježeno krizom na Bliskom istoku, europska i globalna sigurnost i dalje su ugrožene. To ukazuje na važnost jedinstva i svrhovitosti unutar europske obitelji i strateškog partnerstva između EU-a i regije zapadnog Balkana kojima se uspostavljaju sve bliže veze i dublja suradnja s EU-om na temelju zajedničkih načela i vrijednosti.
2. Podsjećajući na Solunski program i izjave iz Sofije, Zagreba, Brda i Tirane, EU ponovno potvrđuje svoju potpunu i nedvosmislenu predanost **perspektivi članstva zapadnog Balkana u Europskoj uniji i poziva na ubrzanje pristupnog procesa** na temelju vjerodostojnih reformi partnera, pravedne i stroge uvjetovanosti i načela vlastitih zasluga, što je u našem zajedničkom interesu. EU pozdravlja napredak koji su partneri sa zapadnog Balkana postigli na svojem putu prema EU-u od sastanka na vrhu EU-a i zapadnog Balkana u Tirani. Budućnost zapadnog Balkana nalazi se u našoj Uniji.

3. EU pozdravlja **odlučnost partnera sa zapadnog Balkana da poštuju temeljne europske vrijednosti i načela i obvežu se na njih, u skladu s međunarodnim pravom**. EU pozdravlja i ponovno iskazanu predanost partnera sa zapadnog Balkana prvenstvu demokracije, temeljnim pravima i vrijednostima te vladavini prava. U skladu s Izjavom iz Tirane iz prosinca 2022., EU ističe potrebu za postojanim i ireverzibilnim **napretkom u pogledu reformi** u području **vladavine prava**, funkcioniranja demokratskih institucija, gospodarstva i javne uprave. EU naglašava potrebu za kontinuiranim naporima u borbi protiv korupcije i organiziranog kriminala te za pojačanom potporom dobrom upravljanju, ljudskim pravima, rodnoj ravnopravnosti i pravima pripadnika manjina. Vjerodostojnost te predanosti ovisi o smislenoj provedbi potrebnih reformi i postizanju dobrih rezultata, što počiva na jasnoj i dosljednoj komunikaciji s javnošću u interesu njihovih građana. Osnaženo civilno društvo te neovisni i pluralistički mediji, uz potpuno poštovanje slobode izražavanja, ključne su sastavnice svakog demokratskog sustava.

4. Zajedništvo s EU-om jasan je znak strateške orijentacije partnera, osobito sada, u kontekstu agresivnog rata Rusije protiv Ukrajine i drugih sigurnosnih izazova. EU će nastaviti ulagati u multilateralizam i surađivati s partnerima na obrani i očuvanju međunarodnog poretka utemeljenog na pravilima. Zajednička vizija budućnosti uključuje zajedničke vrijednosti i obostrane odgovornosti. Pri produbljivanju suradnje s partnerima pozivamo ih da ostvare brz i postojan napredak na putu prema potpunom usklađivanju sa **zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom (ZVSP) EU-a, među ostalim u pogledu mjera ograničavanja EU-a, i da djeluju u skladu s njom**. Odajemo priznanje onim partnerima sa zapadnog Balkana koji već iskazuju svoju stratešku predanost **potpunim usklađivanjem** sa ZVSP-om EU-a i potičemo one koji to još nisu učinili da slijede njihov primjer. Naglašavamo važnost toga da se poboljšaju provedba mjera ograničavanja i sprečavanje njihova zaobilaženja.

5. EU je i dalje **najbliži partner** regije, **njezin glavni ulagač i trgovinski partner te vodeći donator**. Kako bi građani cijenili konkretne koristi od partnerstva s EU-om, partneri bi proaktivno u svojim **javnim raspravama i komunikaciji** trebali što više isticati i prikazivati izniman razmjor i raspon te potpore. Partneri bi također trebali jasno komunicirati o vlastitoj predanosti vrijednostima EU-a i potrebnim reformama.
6. EU naglašava potrebu za time da partneri sa zapadnog Balkana iskažu predanost uključivoj **regionalnoj suradnji i jačanju dobrosusjedskih odnosa**, među ostalim i s državama članicama EU-a. Pritom je i dalje važno da se bilateralni sporazumi, uključujući Prespanski sporazum s Grčkom i Ugovor o prijateljstvu, dobrosusjedskim odnosima i suradnji s Bugarskom, provode u dobroj vjeri i s konkretnim rezultatima. I dalje su potrebni dodatni odlučni naponi kako bi se u skladu s međunarodnim pravom i utvrđenim načelima, među ostalim s Ugovorom o pitanjima sukcesije, poticali pomirenje i regionalna stabilnost te iznašla i provela konačna, uključiva i obvezujuća rješenja za regionalne i bilateralne sporove i pitanja partnera ukorijenjene u ostavštini iz prošlosti, kao i za preostale slučajeve nestalih osoba i pitanja povezana s ratnim zločinima. EU ujedno poziva partnere da zajamče prava pripadnika manjina i jednako postupanje prema njima.
7. I dalje u potpunosti podupiremo napore **visokog predstavnika EU-a i posebnog predstavnika EU-a za dijalog Beograda i Prištine te druga regionalna pitanja zapadnog Balkana**. Očekujemo konstruktivan angažman tih dviju stranaka, u dobroj vjeri i duhu kompromisa, kako bi se ostvario brz napredak u normalizaciji njihovih odnosa, što je ključno za sigurnost i stabilnost cijele regije i za osiguravanje toga da stranke mogu napredovati na svojem europskom putu. Pozivamo stranke da u potpunosti, bez daljnjih odgoda ili preduvjeta, provedu **Sporazum o putu prema normalizaciji odnosa i njegov Prilog o provedbi**, kao i sve prošle sporazume. Očekujemo od stranaka i da nastave ulagati kontinuirane napore u smirivanje napetosti u skladu sa zahtjevima EU-a i da se suzdrže od jednostranih i nekoordiniranih djelovanja koja bi mogla dovesti do daljnjih napetosti i nasilja, kao i retorike koja ne pogoduje normalizaciji odnosa.

8. Pozdravljamo uspješne sastanke **europske političke zajednice**, održane 6. listopada 2022. u Pragu, 1. lipnja 2023. u Kišinjevu i 5. listopada 2023. u Granadi. Ti su sastanci poslužili kao platforma za političku koordinaciju i pružili priliku za temeljite razmjene mišljenja o gorućim pitanjima koja se tiču cijelog kontinenta.

Približavanje partnera EU-u i pospješivanje postupne integracije

9. EU nastoji **približiti zapadni Balkan EU-u** te pripremiti teren za pristupanje i donijeti konkretne pogodnosti tamošnjim građanima već tijekom procesa proširenja. U tu svrhu EU namjerava istražiti dodatne mjere usmjerene prema daljnjem pospješivanju **postupne integracije**. EU naglašava važnost potpunog iskorištavanja potencijala postojećih pravnih instrumenata. EU podsjeća, nadovezujući se na revidiranu metodologiju, na poziv Europskog vijeća da se postupna integracija regije dodatno unapređuje već tijekom samog procesa proširenja, i to na reverzibilan način koji se temelji na zaslugama.
10. U tom kontekstu, nedavna komunikacija Komisije o novom **planu rasta** za zapadni Balkan usmjerena je na ubrzanje **socioekonomske konvergencije** između zapadnog Balkana i EU-a te se u njoj potiče regiju da ubrza reforme povezane s EU-om i unaprijedi regionalnu gospodarsku integraciju putem zajedničkog regionalnog tržišta, na temelju pravila i standarda EU-a.
11. EU je spreman razmotriti prijedloge iz plana rasta za **unapređenje gospodarske integracije zapadnog Balkana s EU-om**. EU napominje da podneseni prijedlozi podliježu usklađivanju zapadnog Balkana s pravilima jedinstvenog tržišta EU-a i otvaranju relevantnih sektora i područja svim susjedima, u skladu sa zajedničkim regionalnim tržištem te uz potpuno očuvanje cjelovitosti jedinstvenog tržišta EU-a i jednakih uvjeta.

12. EU pozdravlja potpisivanje, u okviru sastanka na vrhu Berlinskog procesa u listopadu 2023., četvrtog sporazuma o mobilnosti, koji se odnosi na uzajamno priznavanje stručnih kvalifikacija medicinskih sestara, veterinarskih kirurga, farmaceuta i primalja i doprinijet će mobilnosti stručnog osoblja na zapadnom Balkanu. EU pozdravlja i stupanje na snagu triju sporazuma o mobilnosti potpisanih prošle godine, koji se odnose na **slobodu kretanja s osobnim iskaznicama** za građane te regije, kao i **uzajamno priznavanje sveučilišnih diploma i stručnih kvalifikacija** unutar regije. EU potiče preostale partnere sa zapadnog Balkana da brzo ratificiraju te sporazume kako bi građani što prije mogli od njih imati koristi.
13. EU podsjeća na zajedničku obvezu da se pojačaju naponi radi unapređivanja integracije zapadnog Balkana i unutarnjeg tržišta EU-a. Zajedničko regionalno tržište zapadnog Balkana trebalo bi poslužiti kao polazište za tu integraciju. Potrebni su dodatni odlučni naponi svih čelnika zapadnog Balkana kako bi zajedničko regionalno tržište postalo stvarnost, posebno u pogledu donošenja nekoliko odluka o **inicijativama povezanim s trgovinom** koje su već dogovorene na tehničkoj razini u kontekstu Srednjoeuropskog ugovora o slobodnoj trgovini (CEFTA). Takvom uključivom regionalnom suradnjom utemeljenom na pravilima i standardima EU-a ujedno bi se potaknula trgovina unutar regije i privukla ulaganja. EU poziva regiju da, uz pomoć Vijeća za regionalnu suradnju (RCC), CEFTA-e i Komorskog investicijskog foruma zapadnog Balkana (WB6 CIF), pripremi ambiciozan plan koji će uslijediti nakon što aktualni akcijski plan za zajedničko regionalno tržište istekne 2024.
14. EU pozdravlja rad svih gospodarstava zapadnog Balkana na **modernizaciji vlastitih platnih sustava** kako bi ih se približilo standardima EU-a te na ispunjenju svih uvjeta za integraciju u jedinstveno područje plaćanja u eurima.

15. **Promet i povezivost** ključni su za gospodarski razvoj jer potiču bolju regionalnu integraciju i poboljšavaju odnose među susjedima. EU je putem Prometne zajednice otvorio mogućnost za užu integraciju zapadnog Balkana u području prometa, osobito putem regulatornih reformi. U tom pogledu EU potiče partnere da ambiciozno nastave s potrebnim reformama. EU pozdravlja dogovore na visokoj razini o reviziji indikativnog proširenja transeuropske prometne mreže (TEN-T) na zapadni Balkan i prijedlog o uspostavi **europskog prometnog koridora zapadni Balkan – istočno Sredozemlje**. EU će poduprijeti partnere sa zapadnog Balkana u integraciji tržišta cestovnog prijevoza na temelju donošenja relevantne pravne stečevine EU-a. Pozdravljamo i napredak ostvaren u pogledu provedbe **zelenih traka EU-a i zapadnog Balkana** te pozivamo na njihovu primjenu na svim relevantnim granicama, uz potpuno poštovanje pravne stečevine i postupaka EU-a. Nadalje, pozdravljamo uspostavu inicijative za **plave trake**, kojom će se poboljšati trgovinske i prometne veze među jadranskim lukama. Tim se inicijativama doprinosi boljem upravljanju granicama i skraćenom vremenu čekanja za putnike i teret te se time podupire gospodarska aktivnost. One ukazuju na pozitivan učinak unapređenja carinske suradnje između EU-a i zapadnog Balkana. EU prepoznaje napore Prometne zajednice i CEFTA-e u razvoju plana za provedbu zelenih traka i usklađenih nadzora državne granice. EU je, osim toga, posvećen podupiranju modernizacije željezničke mreže u regiji i potiče napore zapadnog Balkana da se ponovno uspostave putničke željezničke veze između velikih gradova u regiji te između regije i njezinih susjeda iz EU-a.

16. EU podsjeća na svoju odlučnost da podupire čelnike sa zapadnog Balkana u njihovu ispunjavanju obveze **potpune provedbe zelenog programa** za regiju, što uključuje njihove obveze u području klime u okviru Pariškog sporazuma, Energetske zajednice i Izjave iz Sofije o zelenom programu za zapadni Balkan, kao ključnog pokretača tranzicije prema modernim, klimatski neutralnim i resursno učinkovitim gospodarstvima otpornima na klimatske promjene. EU će nastaviti **podupirati dekarbonizaciju** regije, među ostalim pružanjem tehničke pomoći, osobito u cilju povećanja energije iz obnovljivih izvora. Projekt EU4Green važan je alat za pomoć partnerima u njihovim provedbenim naporima. EU će nastaviti podupirati regiju u razvoju i provedbi klimatske politike i politike u području energetske tranzicije, što uključuje određivanje cijene ugljika na temelju stabilnog praćenja i verifikacije emisija i politika te izvješćivanja o njima.
17. Kad je posrijedi integracija **digitalnog jedinstvenog tržišta** EU-a, nadovezujući se na uspješnu provedbu regionalnog sporazuma o uvođenju režima „u *roamingu* kao kod kuće” iz srpnja 2021. pozdravljamo **smanjenje troškova podatkovnog *roaminga*** između EU-a i zapadnog Balkana počevši od 1. listopada 2023. u cilju razrade dugoročnog aranžmana o *roamingu* kako bi se ta regija uključila u područje EU-ova režima „u *roamingu* kao kod kuće”. Zapadni Balkan trebao bi također nastojati pojačati svoje napore u području **digitalne transformacije i medija**, posebno u pogledu reformi u području kibernetičke sigurnosti i jamčenjem sigurnog uvođenja 5G mreža sveobuhvatnom provedbom paketa instrumenata EU-a za sigurnost 5G tehnologije. Kako bi se dodatno promicala digitalna povezivost, pozdravljamo namjeru razvoja inicijative WIFI4WB kako bi se građanima i posjetiteljima omogućio slobodan pristup bežičnoj povezivosti na javnim mjestima.
18. Kad je posrijedi **integracija zapadnog Balkana u industrijske lance opskrbe**, pozdravljamo interes koji su iskazali partneri sa zapadnog Balkana da se pridruže kao partneri EU-a u lancu vrijednosti za **kritične sirovine** i dobiju potporu za razvoj relevantnih industrija, u skladu s potrebama i standardima jedinstvenog tržišta EU-a.

19. Podsjećajući na Izjavu iz Brda iz 2021. i Izjavu iz Tirane iz 2022., EU je predan **ubrzavanju i daljnjem produbljivanju svojeg političkog angažmana i angažmana u pogledu politika sa zapadnim Balkanom**, među ostalim održavanjem redovitih sastanaka na vrhu EU-a i zapadnog Balkana, sudjelovanjem partnera sa zapadnog Balkana na EU-ovim događanjima na visokoj razini i redovitim dijalozima u okviru ZVSP-a te povećanjem suradnje u okviru multilateralnih foruma. Partneri sa zapadnog Balkana već su pozvani da daju svoj doprinos za sastanke Vijeća za vanjske poslove i dobivaju redovita izvješća o tim sastancima. Na nedavnom se ministarskom sastanku EU-a i zapadnog Balkana u studenome dodatno intenzivirala suradnja u području ZVSP-a, a na ministarskom forumu EU-a i zapadnog Balkana u listopadu u Skopju suradnja u području pravosuđa i unutarnjih poslova.
20. EU izričito pozdravlja osnivanje nove podružnice **Europskog koledža** u Tirani i pokretanje postupka prijave za prvu akademsku godinu 2024. – 2025. Ondje će se studentima i studenticama sa zapadnog Balkana i šire prenositi stručno znanje o europskim poslovima, a onima iz država članica EU-a regionalno stručno znanje te na taj način ujedno promicati uzajamno razumijevanje i pripadanje.
21. EU podsjeća i na svoju kontinuiranu potporu reformi **javnih uprava i izgradnji njihovih kapaciteta** na zapadnom Balkanu, prije svega bespovratnim sredstvima i povezivanjem (eng. *twinning*) te putem Regionalne škole za javnu upravu (ReSPA).

22. EU pozdravlja i predanost partnera ubrzavanju rada na provedbi programa za zapadni Balkan za inovacije, istraživanja, obrazovanje, kulturu, mlade i sport. Uz njihovo sudjelovanje u programima Obzor Europa i Kreativna Europa, EU postupno priključuje partnere u programe EU-a kao što su **Erasmus+** i **Europske snage solidarnosti** te svim partnerima sa zapadnog Balkana otvara mogućnost sudjelovanja u okviru **inicijative Europska sveučilišta** u cilju stvaranja dodatnih prilika za **mlade**. **Garancija za mlade** i mjere za podršku inovacijama uspostavljene na zapadnom Balkanu doprinijet će smanjenju neusklađenosti ponuđenih i traženih vještina i odljeva mozgova s kojima se ta regija suočava. Idući **ministarski sastanak platformi za upravljanje za zapadni Balkan** trebao bi doprinijeti daljnjem jačanju suradnje s regijom u tim područjima politika i održavanju političkog zamaha. EU pozdravlja važnu ulogu Regionalnog ureda za suradnju mladih (RYCO) u jačanju suradnje i pomirenja među mladima na zapadnom Balkanu.

Izgradnja čvrstih gospodarskih temelja za budućnost i zajednička borba protiv negativnih učinaka agresivnog rata Rusije protiv Ukrajine

23. **Rusija snosi isključivu odgovornost** za kontinuiranu **energetsku i gospodarsku krizu**. Upotreba energije, hrane i informacija kao oružja ostavila je posljedice na partnere sa zapadnog Balkana, a osobito su zahvaćeni oni koji su se u potpunosti uskladili sa zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom EU-a i njegovim mjerama ograničavanja. Kako bi se ublažio učinak agresivnog rata Rusije protiv Ukrajine, EU je odlučan u namjeri da dodatno **intenzivira svoj politički angažman** s regijom zapadnog Balkana, uz pomoć koju je već pružio u okviru **Instrumenta pretprijetne pomoći, Gospodarskog i investicijskog plana, paketa za energetsku potporu, Europskog instrumenta mirovne pomoći te potpore** kojom se doprinosi **izgradnji kibernetičke otpornosti i suzbijanju inozemnog uplitanja i manipuliranja informacijama**.

24. EU će nastaviti podupirati partnere sa zapadnog Balkana u borbi protiv negativnih učinaka na njihova gospodarstva i društva, osobito putem **paketa EU-a za energetske potporu, vrijednog 1 milijardu EUR u bespovratnim sredstvima, čime se može ostvariti 2,5 milijardi EUR u ulaganjima**. Već je isplaćeno 90 % (450 milijuna EUR) prve polovice paketa, namijenjeno ublažavanju povećanja cijena energije za MSP-ove i ranjiva kućanstva. Preostalih 500 milijuna EUR u bespovratnim sredstvima EU osigurava putem Okvira za ulaganja na zapadnom Balkanu (WBIF) kako bi se unaprijedilo energetske tranziciju i energetske neovisnost, poduprlo projekte u području energije iz obnovljivih izvora, financiralo poboljšanja energetske infrastrukture i interkonekcijskih vodova, uključujući UPP, nadogradilo sustave za prijenos energije i centralizirano grijanje te poboljšalo energetske učinkovitost privatne i javne infrastrukture na zapadnom Balkanu.
25. Podsjećamo na našu odluku o otvaranju mehanizma EU-a za zajedničku **nabavu plina i UPP-a** zapadnom Balkanu i potičemo naše partnere koji imaju tržišta plina da upotrebljavaju taj mehanizam kako bi smanjili svoju ovisnost o ruskom plinu. EU s pomoću Energetske zajednice **također otvara svoje tržište električne energije** zapadnom Balkanu, podložno regulatornim reformama.
26. Kontinuirana provedba **Gospodarskog i investicijskog plana (EIP) te zelenog i digitalnog programa za zapadni Balkan** doprinijet će jačanju gospodarstva i otpornosti regije, među ostalim daljnjom potporom sigurnoj i otpornoj povezivosti, energetske tranziciji i diversifikaciji opskrbe energijom. Potpora koja se pruža u okviru EIP-a uključuje 9 milijardi EUR u bespovratnim sredstvima iz instrumenta IPA III i do 20 milijardi EUR u ulaganjima za razdoblje 2021. – 2027. te je u uznapredovalom stadiju provedbe. Od paketa ulaganja za regiju vrijednog gotovo 30 milijardi EUR, već je mobilizirano 16,6 milijardi EUR. U tom bi kontekstu partneri sa zapadnog Balkana trebali ujedno ojačati **vladavinu prava** te odlučno provesti **gospodarske i socijalne reforme**, uključujući one sadržane u njihovim programima gospodarskih reformi i u zajedničkim zaključcima gospodarskog i financijskog dijaloga.

Jačanje sigurnosti i izgradnja otpornosti

27. Agresivni rat Rusije protiv Ukrajine postavlja temeljne sigurnosne izazove. EU je i dalje odlučan u namjeri da **dodatno ojača suradnju sa zapadnim Balkanom na temeljnim sigurnosnim i obrambenim pitanjima, među ostalim na operativnoj razini**. U tom pogledu pozdravljamo činjenicu da partneri i dalje iskazuju predanost **zajedničkoj sigurnosnoj i obrambenoj politici (ZSOP)**, među ostalim svojim doprinosom misijama i operacijama EU-a za upravljanje krizama. EU će nastaviti surađivati s regijom na daljnjem razvoju njezinih obrambenih sposobnosti i kapaciteta, među ostalim u okviru **Europskog instrumenta mirovne pomoći**. EU je i dalje predan pružanju doprinosa sigurnosti u regiji, među ostalim putem svoje operacije ZSOP-a EUFOR Althea i svoje misije EULEX. EU pozdravlja trajnu predanost partnera razvoju učinkovitih instrumenata za **regionalnu suradnju zapadnog Balkana u području sigurnosti i obrane**. EU je započeo i s dodatnim unapređivanjem suradnje s regijom u područjima kao što su odgovor na **hibridne i kibernetičke prijetnje, svemir i vojna mobilnost**.
28. EU će nastaviti podupirati zapadni Balkan u borbi protiv **inozemnog uplitanja i manipulacije informacijama**, uključujući dezinformacije i druge hibridne prijetnje kojima se nastoje ugroziti stabilnost i demokratski procesi u regiji, kao i njezina europska perspektiva. U tom ćemo smislu dodatno ojačati našu suradnju **kako bismo izgradili otpornost**, među ostalim poticanjem medijske profesionalnosti i medijske pismenosti i povećanjem učinka **strateške komunikacije** o odnosima EU-a i zapadnog Balkana, a posebno o procesu proširenja. EU će također pojačati suradnju s partnerima na suzbijanju lažnih ruskih diskursa i dezinformacija o agresivnom ratu Rusije protiv Ukrajine.

29. **U suradnji sa zapadnim Balkanom** i uz uključivanje regije u mehanizme EU-a za kibernetičku sigurnost **nastavit ćemo s jačanjem naše kolektivne kibernetičke sigurnosti**, među ostalim koordiniranom operativnom i tehničkom potporom. Naši ojačani zajednički naponi nadovezuju se na postojeće programe i suradnju s Agencijom EU-a za kibersigurnost (ENISA) i Europskom akademijom za sigurnost i obranu, u kombinaciji s bilateralnim inicijativama država članica EU-a i drugih partnera. U okviru projekta brzog odgovora u području kibernetičke sigurnosti, vrijednoga 2,6 milijuna EUR, djelovanje EU-a usmjereno je na povećanje kibernetičke otpornosti i pripravnosti partnerâ na kibernetičke incidente. Regionalnim programom za izgradnju kapaciteta zapadnog Balkana u području kibernetičke sigurnosti vrijednim 5 milijuna EUR i financiranim iz IPA-e srednjoročno se i dugoročno podupire kibernetička otpornost regije. Ti se programi redovito dopunjuju partnerskom pomoći u okviru Instrumenta za tehničku pomoć i razmjenu informacija (TAIEX).

Pozdravljamo uspostavu Centra za kibernetičke kapacitete zapadnog Balkana, koji promiče regionalnu suradnju u izgradnji kibernetičke otpornosti. Pojačana suradnja zapadnog Balkana s ENISA-om i Europskim centrom za kompetencije u području kibernetičke sigurnosti te uloga posrednika koju ima Vijeće za regionalnu suradnju bit će u budućnosti sve važniji. Europska unija sa zanimanjem iščekuje uspostavu kibernetičke pričuve EU-a, koja će biti dostupna partnerima sa zapadnog Balkana kako bi se odgovorilo na značajne incidente ili incidente velikih razmjera u području kibernetičke sigurnosti.

Nezakonite migracije, borba protiv terorizma i organiziranog kriminala

30. **Upravljanje migracijama i dalje je glavni zajednički izazov i odgovornost.** Uvidamo napredak postignut u provedbi akcijskog plana EU-a za zapadni Balkan, predstavljenog u prosincu 2022. Zahvaljujući koordiniranom djelovanju ukupni migracijski pritisak na zapadnobalkanskoj ruti dosad je u 2023. smanjen u usporedbi s 2022. Međutim, ta je ruta i dalje veoma aktivna i zabilježen je velik broj nezakonitih prelazaka granice. S obzirom na to EU i zapadni Balkan i dalje su odlučni da u cijelosti provedu akcijski plan EU-a, što uključuje borbu protiv krijumčarenja migranata i trgovine ljudima, te da osiguraju pristup međunarodnoj zaštiti onima kojima je ona potrebna i dodatno ojačaju praćenje trendova duž te rute. U tom pogledu partnere sa zapadnog Balkana poziva se da dodatno ojačaju svoje sudjelovanje u Europskoj multidisciplinarnoj platformi za borbu protiv kaznenih djela (EMPACT), vodećem instrumentu EU-a za borbu protiv teškog i organiziranog kriminala. Znatna financijska potpora EU-a u okviru namjenskih programa omogućit će partnerima da unaprijede sustave azila i prihvata, ojačaju zaštitu granica, bore se protiv organiziranih kriminalnih skupina i drugih kriminalnih mreža, osobito onih koje se bave krijumčarenjem migranata, i povećaju broj vraćanja sa zapadnog Balkana u zemlje porijekla.
31. Osobe iz cijele regije zapadnog Balkana moći će od sljedeće godine putovati u schengensko područje bez vize. EU pozdravlja napredak koji je nekoliko partnera sa zapadnog Balkana postiglo u usklađivanju s **viznom politikom EU-a** te poziva na daljnje usklađivanje kako bi se spriječila zlouporaba sustava migracija i azila država članica EU-a. Kad je posrijedi ponovni prihvati, EU je pozdravio napore partnera da poboljšaju provedbu postojećih sporazuma o ponovnom prihvatu između EU-a i zapadnog Balkana. Partneri moraju nastaviti raditi na unapređivanju svojih sustava vraćanja, među ostalim sklapanjem sporazumâ o ponovnom prihvatu s ključnim zemljama podrijetla. Dodatna financijska i tehnička potpora EU-a, koja se provodi putem Frontexa, usmjerena je na pojačanu suradnju u pogledu vraćanja i ponovnog prihvata u zemljama podrijetla. EU pozdravlja potpisivanje i sklapanje novih Frontexovih sporazuma o statusu s dijelom partnera te poziva i ostale partnere da to brzo učine. Trebalo bi dodatno intenzivirati i suradnju s Agencijom Europske unije za azil i Europolom.

32. EU poziva na daljnje jačanje **suradnje u borbi protiv terorizma i suzbijanju nasilnog ekstremizma u svim oblicima**, što uključuje sprečavanje radikalizacije i financiranja terorizma. EU pozdravlja rezultate postignute tijekom petogodišnje provedbe Zajedničkog akcijskog plana za borbu protiv terorizma za zapadni Balkan i potvrđuje svoju odlučnost da nastavi surađivati u budućnosti, među ostalim s obzirom na nove prijetnje kao što su nasilni desničarski ekstremizam, širenje nasilnog ekstremističkog sadržaja na internetu i mogući napadi na ključnu infrastrukturu. EU ponovno ističe važnost poduzimanja odlučnih mjera za borbu protiv teškog i organiziranog kriminala, posebno **pranja novca, korupcije na visokoj razini, uzgoja droge te proizvodnje i trgovine drogom**, i to putem pojačane suradnje u području izvršavanja zakonodavstva i carine uz pomoć EMPACT-a. U kontekstu razornih posljedica uporabe droga i trgovine drogom na zdravlje i sigurnost naših društava suglasni smo da ćemo nastaviti ulagati zajedničke napore i intenzivirati ih, i to putem integriranog, multidisciplinarnog i uravnoteženog pristupa utemeljenog na dokazima.
33. EU pozdravlja ponovno potvrđenu odlučnost partnera sa zapadnog Balkana da iskorijene **trgovinu malim i lakim oružjem i njihovo širenje**, kao i visoku razinu suradnje u suzbijanju krijumčarenja vatrenog oružja u okviru EMPACT-a. EU će nastaviti podupirati zapadni Balkan u tom području. Taj plan, koji je produljen za razdoblje nakon 2024., međunarodno je priznati primjer dobre prakse regionalne suradnje za jačanje kontrole malog oružja.
34. EU i dalje potiče partnere sa zapadnog Balkana da uspostave i održavaju suradničke odnose s **Uredom europskog javnog tužitelja (EPPO)** u području uzajamne pravne pomoći u kaznenim stvarima. Pozdravljamo radne dogovore koji su već uspostavljeni između EPPO-a i nekih partnera sa zapadnog Balkana te potičemo druge partnere da što prije uspostave sličnu suradnju.
- ***
35. Izražavamo zadovoljstvo zbog usuglašavanja naših partnera sa zapadnog Balkana s navedenim točkama.
-